

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-03-28
Besvaras senast
2023-04-18

Till statsrådet Johan Forssell (M)

2022/23:293 Effekter av minskat bistånd till Guatemala

I slutet av juni går Guatemala till val. Landets konstitution stipulerar att presidenten enbart sitter en mandatperiod. Trots detta torde inte valet påverka landets riktning märkbart. Hur kan det vara så?

Guatemala är ett av Latinamerikas mest ojämlika länder. Bnp per capita uppgår till över 5 000 USD för 2021, men samtidigt lever cirka 60 procent av befolkningen under fattigdomsgränsen. En av orsakerna torde vara att landets ursprungsbefolkning, olika mayafolkgrupper, uppgår till nästan hälften av befolkningen. Det gör Guatemala till ett av de latinamerikanska länder med störst andel ursprungsbefolkning. Skillnaden i livsförutsättningar är monumental, i synnerhet gällande utbildning, hälsa och inkomster, och ursprungsbefolkningen lever huvudsakligen på landsbygden.

Efter inbördeskriget har landet präglats av en omfattande korruption. År 2006 beslutade regeringen genom ett avtal med FN att inrätta Internationella kommissionen mot straffrihet, kallad Cicig. Kommissionen arbetade tillsammans med bland annat riksåklagaren och inrikesdepartementet med att utreda korruption och organiserad brottslighet och försökte ställa de skyldiga inför rätta. Cicigs och åklagarämbetets arbete fick storpolitiska konsekvenser. En president och hans vicepresident, Otto Pérez Molina och Roxana Baldetti, tvingades 2015 att avgå i förtid. När presidenten Jimmy Morales också anklagades för korruption vägrade han att förlänga kommissionens mandat, vilket har gjort att Cicig slutade verka 2019.

De senaste åren har problemen med korruption, straffrihet och rättslöshet skjutit i höjden. De offentliga personer, såsom åklagare och domare, som har adresserat och motverkat problemen har själva ställts inför rätta och slängts i fängelse. FN rapporterar om en ökning med 71 procent från 2021 till 2022 i antalet juridiska ombud (justice officials) som attackeras på grund av sitt arbete mot korruption och allvarliga människorättsbrott. I mitten av mars fängslades exempelvis den seniora åklagaren Orlando Lopez på vaga grunder. Just nu lever en handfull domare i exil, just för att de har adresserat korruptionen i landet.

De oberoende åklagare, domare, journalister och människorättsförsvarare som är kvar i landet litar på Sverige. Vi är en av få allierade i internationella samfundet i Guatemala som fortfarande stöder deras försvar för mänskliga

rättigheter och rättssäkerhet och mot den utbredda korruptionen. Makten i landet ligger i händerna på en korrumperad elit, bestående av konservativa politiker, kyrkan och delar av landets internationella näringsliv. Dessa lever i symbios med Guatemalas växande narkotikakarteller. Just nu går utvecklingen snabbt åt fel håll. Utöver nedläggningen av Cicig får FN:s högkommissariat för mänskliga rättigheter enbart ettåriga mandat. För att fullborda debaclet ansöker Guatemala nu om att få en plats i FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Alltsedan fredsavtalet 1996 har Sverige spelat en viktig roll i landet. Det har gjorts att vårt anseende är högt. Detta eroderas nu i snabb takt när vi i detta akuta läge kraftigt minskar vårt bistånd. Skulle biståndet helt tas bort och ambassaden stänga skulle det kraftigt öka riskerna att Guatemala blir ytterligare en "failed state" i Centralamerika. Detta skulle i sin tur riskera att förenkla smuggling av narkotika till Europa och Sverige. Kampen mot organiserad brottslighet skulle uppenbart försvåras. Samtidigt skulle det öppna upp för Ryssland och Kina att stärka sina band till Guatemala och Centralamerika.

Med anledning av ovan vill jag fråga statsrådet Johan Forssell:

Hur påverkas Europa och Sverige av regeringens nedskärning av biståndet till Guatemala, t.ex. vad gäller den organiserade brottsligheten, och vilka initiativ har statsrådet för avsikt att vidta inom sitt ansvarsområde med anledning av detta?

.....

Mathias Tegnér (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren